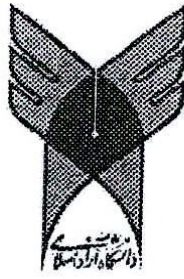

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَالَّذِي يُضَوِّبُ الْمَوْتَى
إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ
إِلَىٰ عَرْشِهِ الرَّحِيمُ
الَّذِي يُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ
وَيُدْخِلُهُمْ فِي الْأَرْحَامِ
مِمَّا يَخْتَارُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَكُونَ
فَإِذَا فُتِنْتُمْ بِالْحَنَافِئِ
فَاذْكُرُوا مَا كُنْتُمْ تُحَدِّثُونَ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ

معاونت پژوهش و فناوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایدی از خداوند سبحان و احمقار به این که عالم محضر خداست و هزاره نامبر بر اعال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه و امتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشمیان و اصحاب بیات علمی و اعدای دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی به نظر قرار داده و از آن تعجلی نکنیم:

- ۱- اصل برانست: الشرام به برانست چوینی از مرکز رقار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سلبه های غیر علمی می آیدند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از مرکز کوزه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و ابداع نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشمیان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم نام حرمت نام انجام تحقیقات در رعایت جانب تعدد خود داری از مرکز کوزه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: الشرام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل راز داری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از مرکز کوزه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل ناکلیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع علی: تمهید به رعایت مصالح علی و در نظر داشتن پیشبرد توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی ، گروه علوم اجتماعی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش : جمعیت شناسی

عنوان:

**بررسی عوامل اقتصادی ، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری زنان همسر دار شاغل
در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ**

استاد راهنما :

دکتر سید رضا معینی

استاد مشاور :

دکتر عالیہ شکر بیگی

پژوهشگر :

شهرام علیزاده

زمستان ۱۳۹۱

پاس:

به دگاه ایزدمنان که با لطف و رحمت خود به مخلوقاتش قدرت اندیشه و تفحص بخشید و راه ترقی و پیشرفت را فراسوی آنان گشود. و با اعطای برکات خود توفیق چیدن خوشه ای از خرمن علم را به بنده حقیرش عطا فرمود.

تقدیم به:

- پدر و مادر بزرگوار و عزیزم که همیشه دعای خیر آنان بدرقه راه زندگیم بوده و هست.
- همسر مهربان و خداکارم که با از خودگذشتگی های بی دریغ و مهربانه اش و با تحمل تمامی شرایط سخت زندگی راه تحصیل را برای من هموار نموده تا به این جایگاه نایل شده و به درجات تحصیلی بالاتر برسم.
- دختر و لبندم ثنا که بسیار دوستش دارم.
- و کلیه سکر نشینان نظام آموزش و پرورش به خصوص فرنگیان عزیز و کرامی شهرستان شاهین دژ که چراغ سعادت و هدایت آینده گانند و برای تمامی آنها توفیق خدمت و سعادت و سلامت آرزو مندم.

شکر و قدردانی:

- از جناب آقای دکتر سید رضا معینی استاد گرامی و ارجمند که به عنوان استاد راهنما در مراحل تدوین این رساله بار، نمودهای خردمندان و مدبرانه، با صبر و شکیبایی اینجانب را یاری نمودند، شکر و قدردانی می‌نمایم.
- از سرکار خانم دکتر عالیہ شکر بیگی استاد مشاور که در تدوین این پایان نامه قبول زحمت فرمودند، شکر وافر دارم.
- از جناب آقای دکتر سعید معدنی که زحمت استاد داور این تحقیق را متحمل شده و آن را با سرعت و دقت مطالعه و اظهار نظر فرمودند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب شهرام علیزاده دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته کارشناسی ارشد با شماره دانشجویی ۹۰۰۷۴۷۹۶۸ در رشته جمعیت‌شناسی که در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۳ از

تحت عنوان: بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری زنان همسر دار شاغل در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ با کسب نمره ۱۷/۷۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۳

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای شهرام علیزاده با شماره دانشجویی ۹۰۰۷۴۷۹۶۸ از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷/۷۵ به حروف هفده و هفتاد و پنج و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضا استاد راهنما

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی

*****

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۵۰۶۹۱۱۰۰۴
عنوان پایان نامه: بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری زنان همسر دار شاغل در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ	
نام و نام خانوادگی دانشجو: شهرام علیزاده	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۱/۳/۱۵
شماره دانشجویی: ۹۰۰۷۴۷۹۶۸	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۱/۱۲/۲۳
رشته تحصیلی: جمعیت شناسی	
استاد راهنما: دکتر سیدرضا معینی	
استاد مشاور: دکتر عالیله شکر بیگی	
آدرس: تهران - بزرگراه آیت الله سعیدی - کوچه شکری - پلاک	
تلفن: ۰۹۱۹۹۵۳۰ ۷۵	
چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):	
<p>هدف اصلی این پژوهش بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری بوده که هر یک از این عوامل به صورت جداگانه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند. روش نمونه گیری در این مطالعه تصادفی ساده و سیستماتیک بوده و با این روش از جامعه آماری مورد مطالعه، با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۰۶ نفر از زنان همسر دار شاغل در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش از دو روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. در بخش اسنادی سعی گردید با استفاده از منابع مختلف مبنای نظری تحقیق قوام گیرد و در بخش پیمایشی نیز با استفاده از پرسشنامه با افراد مورد مطالعه مصاحبه شد. ابزاری که در این تحقیق از آن استفاده شد پرسشنامه ای بود با ۴۲ سؤال، که از اعتباری بالا و پایایی قابل قبولی برخوردار بود. پس از جمع آوری اطلاعات از نمونه ها و انتقال داده ها به کامپیوتر، با استفاده از قابلیت های نرم افزاری (spss)، دست به آزمون فرضیه ها زده و تجزیه و تحلیل اطلاعات در ۲ سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. سپس راهکارها و پیشنهادهای لازم جهت بهبود وضع این خانواده ها ارائه شد. نتایج به دست آمده از این پژوهش که دارای ۱۰ فرضیه می باشد را می توان به ۳ دسته تقسیم کرد:</p> <p>۱- تعداد ۲ فرضیه شامل شناخت زنان از وسایل جلوگیری از بارداری و طول دوره همسر داری با باروری رابطه داشته و مورد تأیید قرار گرفت. ۲- تعداد ۶ فرضیه شامل تحصیلات، محل تولد، وضعیت شغلی همسر، نوع ازدواج، سن ازدواج و ترجیح جنسی با باروری رابطه نداشته و مورد تأیید قرار نگرفت. (رد شد)</p> <p>۳- همچنین در ۲ فرضیه دیگر برخی پارامترها شامل تصاحب خانه و درآمد خانواده در فرضیه پایگاه اقتصادی، طول دوره همسر داری و مرگ و میر اطفال در فرضیه نگرش های جمعیتی با باروری رابطه داشته و پارامترهای تعداد مسافرت در فرضیه پایگاه اقتصادی، سن ازدواج در فرضیه نگرش های جمعیتی با باروری رابطه نداشته و مورد تأیید قرار نگرفت. (رد شد)</p> <p>واژگان کلیدی: باروری، سن ازدواج، طول دوره همسر داری (زناشویی)، ترجیح جنسی، تحصیلات، درآمد.</p>	

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است مناسب نیست
تاریخ و امضاء:

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده

پیشگفتار

فصل اول : کلیات طرح تحقیق

- ۱-۱ بیان مسئله تحقیق ۷
- ۲-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن ۸
- ۳-۱ هدفهای تحقیق ۹
- ۴-۱ فرضیه های تحقیق ۱۰
- ۵-۱ مدل تحلیلی ۱۱
- ۶-۱ تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و واژه های کلیدی ۱۲
- ۷-۱ روش تحقیق ۱۴
- ۸-۱ جامعه آماری ۱۴
- ۹-۱ حجم نمونه ۱۵
- ۱۰-۱ واحد نمونه ۱۵
- ۱۱-۱ ابزار تحقیق ۱۵

فصل دوم : مطالعات نظری

- ۱-۲ تعریف جمعیت شناسی ۱۷
- ۲-۲ تعریف جمعیت ۱۸
- ۳-۲ اهداف جمعیت شناسی ۱۸
- ۴-۲ اهمیت جمعیت شناسی ۱۹
- ۵-۲ روش های جمع آوری اطلاعات جمعیتی ۱۹
- ۶-۲ توزیع جنسی جمعیت ۲۱

۲۱	۷-۲ توزیع سنی جمعیت
۲۲	۸-۲ سیر رشد جمعیت
۲۶	۹-۲ ولادت و باروری
۲۷	۱۰-۲ تعریف باروری
۲۸	۱۱-۲ اهمیت باروری
۲۸	۱۲-۲ میزان موالید خام
۲۹	۱۳-۲ میزان باروری عمومی
۲۹	۱۴-۲ میزان باروری نکاحی
۲۹	۱۵-۲ میزان باروری ویژه سنی
۳۰	۱۶-۲ میزان باروری کل
۳۰	۱۷-۲ میزان تجدید نسل
۳۱	۱۸-۲ باروری سطح جانشینی
۳۱	۱۹-۲ عوامل مؤثر بر باروری
۳۴	۲۰-۲ گذار باروری در ایران
۳۷	۲۱-۲ نگاهی به تاریخچه تنظیم خانواده در ایران
۴۱	۲۲-۲ آشنایی با وسایل جلوگیری از بارداری
۴۷	۲۳-۲ نظریه ها
۴۷	۱-۲۳-۲ نظریات جمعیت شناسی
۴۷	۱- طرفداران افزایش جمعیت
۵۰	۲- مخالفان افزایش جمعیت
۵۲	۳- طرفداران ثبات جمعیت
۵۲	۴- طرفداران حد جمعیت متناسب یا مطلوب
۵۴	۵- تئوری انتقادی جمعیت شناختی

۵۶	۶- نظریه انتقال باروری .....
۵۶	۲-۲۳-۲ نظریه و مدل های باروری.....
۵۷	۱- نظریه بیولوژیک یا زیستی باروری.....
۵۸	۲- مدل جامعه شناختی تعیین باروری .....
۶۰	۳- تئوری های اقتصادی تبیین باروری .....
۶۳	۴- تئوری های اقتصادی - اجتماعی باروری.....
۶۶	۵- مدل متغیرهای بینابین.....
۶۸	۲-۲۴ عوامل مؤثر بر باروری .....
۶۹	۲-۲۴-۱ عوامل اقتصادی مؤثر بر باروری.....
۷۳	۲-۲۴-۲ عوامل اجتماعی مؤثر بر باروری .....
۸۰	۲-۲۴-۳ عوامل جمعیتی مؤثر بر باروری.....
۸۳	۲-۲۵ پیشینه تحقیق.....
۸۳	۲-۲۵-۱ تحقیقات خارجی.....
۸۴	۲-۲۵-۲ تحقیقات داخلی.....
۸۶	۲-۲۵-۳ نقد مطالعات پیشین.....

فصل سوم : روش اجرایی تحقیق (متدولوژی)

۸۸	۳-۱ روش تحقیق.....
۸۸	۳-۲ جامعه آماری .....
۸۹	۳-۳ حجم نمونه.....
۹۰	۳-۴ واحد نمونه .....
۹۰	۳-۵ متغیرهای تحقیق .....
۹۱	۳-۶ ابزار تحقیق.....
۹۱	۴-۷ سنجش اعتبار و روایی پرسشنامه .....

۸-۴ کدگذاری و استخراج اطلاعات..... ۹۲

۹-۴ روش تجزیه و تحلیل داده ها..... ۹۲

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۱-۴ بخش توصیفی (توصیف جامعه مورد مطالعه بر حسب اطلاعات پرسشنامه)..... ۹۵

۲-۴ بخش استنباطی (تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آمار استنباطی)..... ۱۱۷

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۱-۵ نتیجه تحلیل یافته های تحقیق ۱۲۸

۲-۵ خلاصه تحقیق ۱۳۲

۳-۵ محدودیت های تحقیق..... ۱۳۳

۴-۵ پیشنهادها و راهبردهای تحقیق..... ۱۳۴

پیوست..... ۱۳۵

منابع..... ۱۵۱

چکیده :

هدف اصلی این پژوهش بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر باروری بوده که هر یک از این عوامل به صورت جداگانه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند. روش نمونه گیری در این مطالعه تصادفی ساده و سیستماتیک بوده و با این روش از جامعه آماری مورد مطالعه، با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۰۶ نفر از زنان همسر دار شاغل در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش از دو روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. در بخش اسنادی سعی گردید با استفاده از منابع مختلف مبنای نظری تحقیق قوام گیرد و در بخش پیمایشی نیز با استفاده از پرسشنامه با افراد مورد مطالعه مصاحبه شد. ابزاری که در این تحقیق از آن استفاده شد پرسشنامه ای بود با ۴۲ سؤال، که از اعتباری بالا و پایایی قابل قبولی برخوردار بود. پس از جمع آوری اطلاعات از نمونه ها و انتقال داده ها به کامپیوتر، با استفاده از قابلیت های نرم افزاری (SPSS)، دست به آزمون فرضیه ها زده و تجزیه و تحلیل اطلاعات در ۲ سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. سپس راهکارها و پیشنهادهای لازم جهت بهبود وضع این خانواده ها ارائه شد. نتایج به دست آمده از این پژوهش که دارای ۱۰ فرضیه می باشد را می توان به ۳ دسته تقسیم کرد :

۱- تعداد ۲ فرضیه شامل شناخت زنان از وسایل جلوگیری از بارداری و طول دوره همسر داری با باروری رابطه داشته و مورد تأیید قرار گرفت.

۲- تعداد ۶ فرضیه شامل تحصیلات، محل تولد، وضعیت شغلی همسر، نوع ازدواج، سن ازدواج و ترجیح جنسی با باروری رابطه نداشته و مورد تأیید قرار نگرفت. (رد شد)

۳- همچنین در ۲ فرضیه دیگر برخی پارامترها شامل تصاحب خانه و درآمد خانواده در فرضیه پایگاه اقتصادی، طول دوره همسر داری و مرگ و میر اطفال در فرضیه نگرش های جمعیتی با باروری رابطه داشته و پارامترهای تعداد مسافرت در فرضیه پایگاه اقتصادی، سن ازدواج در فرضیه نگرش های جمعیتی با باروری رابطه نداشته و مورد تأیید قرار نگرفت. (رد شد)

واژگان کلیدی : باروری، سن ازدواج، طول دوره همسر داری (زناشویی)، ترجیح جنسی، تحصیلات، درآمد.

پیشگفتار :

افزایش جمعیت ، انقلابی ترین پدیده زمان ماست. (اورتگا گاست)

درجهان امروز ، مسئله جمعیت یکی از مسائل اساسی بوده و رشد شتابان آن مایه نگرانی های بشر در آینده را تشکیل می دهد. روند سرسام آور افزایش جمعیت از یک سو و محدودیت منابع ازسوی دیگر دست اندرکاران توسعه را با شگفتی و سر در گمی روبرو ساخته ، بطوری که در صورت نبود منابع لازم برای توسعه و یا عدم تجهیز آنها در جهت رفع احتیاجات بشر ، افزایش جمعیت به عنوان یکی از موانع اصلی توسعه عمل کرده و به طور مستقیم به تقلیل سطح برخورداری های اقتصادی و اجتماعی وارد خواهد شد. و این موضوع موجب آن شد که تا جمعیت شناسی به عنوان یک رشته علمی ، جایگاه ویژه ای را برای خود کسب کند.

تغییرات جمعیتی یکی از عوامل افزایش یا کاهش جمعیت است که متأثر از مؤلفه های باروری ، مرگ و میر و مهاجرت می باشد. رشد جمعیت در هر جامعه ای مربوط به این ۳ عامل تعیین کننده رشد جمعیت می باشد .

به همین دلیل اندازه گیری و شناخت سطح باروری در هر جامعه ، نه تنها درپیش بینی های جمعیتی که زیربنای برنامه ریزی های اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی و جمعیتی برای امر توسعه است بلکه در ارزیابی شرایط اقتصادی- اجتماعی جامعه ای که مورد مطالعه است ، از شاخص های کلان به شمار می آید.

در سالهای اخیر در کشور ایران موفقیت های چشم گیری در زمینه کنترل موالید و جلوگیری از رشد شتابان جمعیت ، حاصل شده است.

براساس نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰ میزان رشد سالانه جمعیت درحدود ۱/۸ بوده است و چنانچه این رشد ثابت باقی بماند جمعیت کشور طی ۴۳ سال دو برابر خواهد شد. این مطالعه به بررسی عوامل اقتصادی ، اجتماعی ، جمعیتی مؤثر بر باروری زنان همسر دار شاغل در آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ در سال ۱۳۹۱ می پردازد.

آشنایی با شهرستان شاهین دژ :

شهرستان شاهین دژ که در رشته کوه زاگرس واقع شده است یکی از ۱۷ شهرستان استان آذربایجان غربی می باشد که در جنوب شرقی این استان قرار دارد. در سال ۱۳۸۱ وسعت شهرستان شاهین دژ در حدود ۲۸۳۹ کیلومتر مربع بوده و حدود ۶۷ درصد از کل مساحت استان را به خود اختصاص داده است.

مرکز این شهرستان ، شهر شاهین دژ می باشد. از لحاظ موقعیت جغرافیایی شهرستان شاهین دژ از سمت شمال به استان آذربایجان شرقی ، از سمت جنوب به استان کردستان ، از سمت جنوب غرب به شهرستان بوکان ، از سمت شمال غرب به شهرستان میاندوآب ، از سمت جنوب شرق به شهرستان تکاب محدود می گردد.

طبق سایت مرکز ملی آمار ایران اطلاعات شهرستان شاهین دژ در سرشماری سال ۱۳۹۰ به شرح ذیل می باشد:

- جمعیت کل : ۹۱۱۱۳ نفر بوده ، که از این تعداد ۴۴۸۵۵ نفر مرد و ۴۶۲۵۸ نفر زن می باشد.
- جمعیت شهری : ۴۸۹۸۰ نفر بوده ، که از این تعداد ۲۴۲۱۹ نفر مرد و ۲۴۷۶۱ نفر زن می باشد.
- جمعیت روستایی : ۴۲۱۳۳ نفر بوده ، که از این تعداد ۲۱۴۹۱ نفر مرد و ۲۰۶۴۲ نفر زن می باشد.
- تعداد کل خانوار : ۲۴۵۹۱ خانوار بوده ، که از این تعداد ۱۳۷۷۱ خانوار شهری و ۱۰۸۲۰ خانوار روستایی می باشد.
- از کل جمعیت شهرستان ۸۹ درصد را مسلمانان و بقیه را یعنی ۳٪ . درصد زرتشتی ، ۰/۰۸ درصد را سایر ادیان (مسیحی ، کلیمی و...) تشکیل می دهند.
- از مناطق پرجمعیت این شهرستان طبق سر شماری سال ۱۳۹۰ می توان به شهرشاهین دژ ، محمودآباد ، شهر کشاورز ، قوزلوی افشار ، احمدآباد ، هاچه سو ، هولاسو ، صفاخانه ، قازان لو ، آق تپه ، قبان کندی ، حاجی آباد ، قره قویونلو ، آغچه مسجد ، تزخراب ، ینگه آباد ، ماملو ، چوپلوجه ، اقبال ، ظاهرکندی ، خلوت ، گوزل بلاغ ، صوین اشاره کرد.

فعالیت دامداری و دامپروری در این شهرستان رونق خاصی داشته به طوری که ۱۱ درصد از واحدهای دامی استان ، ۸/۹ درصد تولید شیر ، ۸/۱ درصد تولید گوشت قرمز ، ۷/۴ درصد تولید گوشت سفید ، ۱/۷ درصد تولید پشم استان از ناحیه این شهرستان تأمین می گردد.

شاهین دژ سرزمینی است که گروههای اجتماعی متنوع با آداب رسوم و عقاید متفاوتی در آن سکنی گزیده اند. از قبایل چادر نشین ، عشایر و روستاییان حافظ سنت ها و عادات دیرین گرفته تا شهرنشینان و اقلیت های مذهبی و نژادی مانند زرتشتیان ، ارامنه ، کرد و ترک هر یک فرهنگ مخصوص به خود دارند.

زبان های رایج در نقاط گوناگون شهرستان لکی ، کردی ، ترکی و آذری می باشد.

شاهین دژ از قدیمی ترین و پرسابقه ترین شهرهای استان آذربایجان غربی است. در این شهرستان و روستاهای اطراف آن حدود ۱۰۰۰ خانوار و در هر خانوار حدود ۴ نفر به فعالیت در تولید صنایع دستی مشغولند. علاوه بر این تعدادی کارگاه فرش بافی نیز در این شهرستان وجود دارد.

عمده تولیدات شامل فرش ، گلیم ، جاجیم و دست بافتهای پشمی است. در گذشته سفالگری نیز در منطقه رایج بوده که امروزه منسوخ شده است.

تاریخچه کوتاهی از شهرستان شاهین دژ :

نام اصلی و قدیمی شاهین دژ در زمان اورارتویی ها بر اساس مستندات ، اوکانی و ساناکا بوده است. در دوره ساسانی به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص و طبیعی ، که مانند دژ طبیعی بود به شاهان دژ نام گذاری شد. البته امروزه برخی از مورخان اعتقاد دارند که نام شاهین دژ در قدیم صاین قالا بوده است. با ورود اسلام به ایران ، این سرزمین به صائین قلعه معروف شد. ولی پس از مدتی به دلیل رشادت های فرزندان این سرزمین در مبارزه با ظلم و جور ، به شاهین دژ تغییر نام داد.

شاهین دژ مرکز حاکم نشین ایل بزرگ افشار در زمان مغول ، آباد و پر رونق بود. به روایت تاریخ نادر شاه دو بار به این منطقه سفر کرده است. بار اول از راه کردستان و بار دوم از همدان وارد این محل شده و چند روز اقامت داشت. با ورود نادر شاه به این منطقه ، شاهین دژ همواره از اعتبار

خاصی برخوردار بوده است. شاهین دژ با داشتن سه تپه دست ساز دوران مغول ، دارای موقعیت استراتژیک ویژه ای است که از لحاظ نظامی بسیار مهم می باشد. همچنین رودخانه زرینه رود که در اصطلاح محلی چغتو گفته می شود با جریان ماریچی خود مرز استان های آذربایجان را با کردستان مشخص می کند.

تاریخچه ای از اداره آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ :

- دوره قاجار : اولین مکتب خانه شهرستان را فردی به نام میرزا موسی تأسیس کرد که ۲۰ شاگرد داشت.
- سال ۱۲۹۶ : افتتاح اولین مرکز آموزشی به طور رسمی با نام دبستان سعادت در مرکز شهر.
- سال ۱۳۰۲ : تبدیل دبستان سعادت به مجتمع آموزشی رودکی به مدیریت آقای الفت تبریزی.
- سال ۱۳۰۷ : تأسیس نمایندگی فرهنگ صائین قلعه (شاهین دژ) به مدیریت آقای غلامعلی کشاورز.
- سال ۱۳۳۰ : هفت واحد فعال فرهنگی در این شهرستان دایر بود. (دبستان رودکی ، دبستان هدایت ، دبستان ابوعلی ، دبستان افشار ، دبستان هاچه سو ، دبستان نو بنیاد قوزلو ، دبستان مهرگان محمود آباد)
- سال ۱۳۳۹ : اداره فرهنگ شاهین دژ ضمیمه اداره فرهنگ شهرستان میاندوآب شد.
- سال ۱۳۳۵ : تأسیس اولین دبیرستان پسرانه در ساختمان سابق ژاندارمری.
- سال ۱۳۴۰ : ورود اولین دوره از دانش آموزان به دانشگاه های ایران.
- سال ۱۳۶۵ : طبق آمار رسمی و عمومی نفوس و مسکن تعداد ۱۶۹ باب آموزشگاه در مقاطع تحصیلی ابتدایی ، راهنمایی ، دبیرستان وجود داشته که ۱۴ واحد آن در مرکز شهر و ۱۵۵ واحد در سایر نقاط می باشد.
- سال ۱۳۹۰ : تعداد کل مدارس شهرستان در مقاطع سه گانه : ۱۶۱ مدرسه بوده ، که از این تعداد ۹۰ مدرسه دخترانه و تعداد ۷۱ مدرسه پسرانه می باشد.
- سال ۱۳۹۱ : تعداد کل کارمندان اداره آموزش و پرورش شهرستان شاهین دژ ۱۶۵۰ بوده ، که از این تعداد ۱۰۹۱ نفر کارمند آقا و ۵۵۹ نفر کارمند خانم (جامعه آماری این پژوهش) می باشند.

فصل اول
کلیات طرح تحقیق

۱-۱ بیان مسئله تحقیق :

باروری برای بقای زندگی زناشویی و همچنین جامعه ، یک امر ضروری است اما باید توجه داشت که تعداد فرزندان در یک جامعه از عوامل اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی و اقلیمی آن جامعه تأثیر می پذیرد. بالا رفتن میزان شهر نشینی ، افزایش سطح سواد و تحصیلات ، رفاه طلبی ، علاقه والدین به پیشرفت های اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی نیز می توانند به دیدگاه والدین نسبت به فرزند آوری مؤثر باشد. از جمله عوامل مؤثر بر باروری ، سطح سواد و تحصیلات و اشتغال زنان است که شدیداً میزان مولید و باروری را تحت تأثیر خود قرار داده است. داشتن تحصیلات بالا منجر به حضور مشارکت بیشتر زنان در مسائل اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی جامعه شده و بسیاری از فرصت های فرزند آوری و تربیت آنها را به صورت دلخواه با انجام دیگر فعالیت های روزمره تعویض و جایگزین می نماید .

به نظر جان ویکس میزان باروری زنان تحصیل کرده در تمامی دنیا ، کمتر از زنان دارای سطح سواد پایین تر است و زنان تحصیل کرده بیشتر به کیفیت فرزندان تأکید دارند تا کمیت.

در این تحقیق سؤال اساسی این است که کدام عوامل اقتصادی ، اجتماعی ، جمعیتی بر باروری تأثیر می گذارد؟ این مطالعه درصدد است تا به بررسی و تحلیل و تبیین این عوامل بپردازد و سهم هر یک را در باروری مورد مطالعه قرار دهد .

از این رو در این تحقیق ، سال ۱۳۹۱ به عنوان جمعیت آماری مورد مطالعه قرار گرفته ، که امیدوارم انجام تحقیق و نتایج حاصل از آن بتواند به سیاست گذاری و برنامه ریزیهای جمعیتی در سطح کشور ، کمک قابل توجهی بنماید.

۱-۲ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن :

رشد جمعیت به صورت بی رویه عامل مهم و بازدارنده در امر توسعه اقتصادی ، اجتماعی در کشورهای درحال توسعه و از جمله کشورمان به حساب می آید.

رشد جمعیت تابعی از میزان مولید و مرگ و میر است (بدون احتساب مهاجرت) و آنچه در سالهای اخیر باعث رشد سریع جمعیت در کشورهای درحال توسعه شده است شکاف بین میزانهای مولید و مرگ و میر می باشد. نقش باروری به عنوان مهمترین پدیده تعیین کننده نوسانات جمعیت سبب شده است که مطالعات مربوط به آن سایر پدیده های جمعیتی از اهمیت فراوانی برخوردار باشد و بررسی عوامل اقتصادی ، اجتماعی و جمعیتی مؤثر بر آن سهم بزرگی از پژوهش های جمعیتی را به خود اختصاص می دهد.

از این رو شناخت دقیق این عوامل ضرورت دارد امیدواریم که این تحقیق زمینه ای برای انجام مطالعات بعدی قرار گیرد. و در کنار سایر پژوهش های انجام شده مشابه در سطح کشور ، نتایج قابل تعمیمی را فراهم آورد.